

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. Idem (a) Lundon. Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

D. Augustinus *Epistol.* 158. ibi: *Pœna illorum, quamvis de tantis sceleribus confessorum rogo, ut præter supplicium mortis sit, & propter conscientiam nostram, & propter Catholicam consuetudinem commendandam.* Innocent. III. *epist.* 130. ibi: *Vestris curabitis intercessionibus defendere.* Facit textus in *cap. novimus, de P. S.* quod etiam servatur in hæreticis relaxandis judici seculari, ut refert, & probat Baronius *anno 385.* Hodieque in ipsa sententia relaxationis exprimitur his verbis: *Yrelaxamos la persona del dicho N. à la justicia, y brazo seglar, specialmente, à N. corregidor de esta ciudad, y su lugarremiente, à los quales rogamos y encargamos muy afectuosamente, como de derecho mejor podemos, se ayen benigna, y piadosamente con el.* Quæ clausula deducta est *ex dict. cap. novimus, & ex l. 60. tit. 6. partii. 1.* ibi: *Però su Prelado debe rogar por el, que le aya alguna merced si quisere.* Et hodie in usu est, quia juxta jus commune, & fori ecclesiastici stilum adhiberi cœpit, non quia necessaria sit ad effugiendam irregularitatis pœnam, cum bullis Pauli IV. & Pii V. cautum sit, ut Inquisitores, Consultores, cæterique, qui in similibus causis judicandis assistunt, non solum in causis hæresis, verum in qualibet causa criminali, quæ coram ipsis disceptetur, possint sententiam dicere; quæ rei damnentur ad quæstionem, seu torturam, aut alias pœnas condignas, etiam usque ad mutilationem membri, aut mortem naturalem, ut refert Penna *ad Eymericump. 2. Directorii, com. 27.* & noviter probat

& illustrat Araujo *in decis. moral. tract. 1. quest. 1. per 102.*

Nec obstat dabitandi ratio suprà adducta; nam licet verum sit, bonum opus esse & meritum justitiam ultionis exequi in improbos, & malos ad ultimum supplicium, si merentur, condemnari; tamen omne quod bonum est, nisi bene fiat, & ab his, qui potestatem faciendi habent, male fieri dicitur. Unde clerici, & Ecclesiæ ministri, qui contra mansuetudinem, & pietatem, quam profiteri debent, sententiam sanguinis proferunt in nocentes, licet bonum ex se opus exerceant, improbe tamen faciunt, idcoque ab officio, & beneficio deponuntur, & si judices laici sunt, irregularitatem contrahunt: sed in ea Episcopus posse dispensare ex justa causa, defendit Araujo *tract. 2. 99. moral. quest. 11.* Nec obstat augmentum ipsius difficultatis, nam licet certum sit, in Ecclesiâ reside- dere potestatem utriusque gladii, spiritualis videlicet, & temporalis, ita ut pœnas corporales per se judices Ecclesiastici infligere possint, de quibus agitur *in cap. ad audientiam, de crimine falsi, cap. 1. de calumniis, cap. 2. de clerico excomm. cap. in Archiepiscopatus, de raptor. cap. in Synodo, 63. dist.* pœnas autem illas, ex quibus sequitur sanguinis effusio per se infligere, & exequi non valent, sed per judicem secularem, ut suprà dixi. De pœna verberum, & ad quem numerum per judicem ecclesiasticum perveniri possit, latè agemus *in d. cap. 1. decalumni.*

CAPUT VI.

Idem (a) *Lundon. Episcopo.*

SECUNDUM instituta (b) prædecessorum nostrorum sub interminatione (c) anathematis prohibemus, ne monachi, vel clerici causâ lucri negotientur, & ne monachi, vel à clericis, vel à laicis (d) firmas habeant, neque (e) laici Ecclesias ad firmas teneant.

NOTÆ.

(a) *Lundon.*] Ita legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 5.* De *Lundon. Ecclesia* egi *in cap. 6. de consuet. cap. 1. de renunc.*

(b) *Prædecessorum.*] Quorum auctoritates, & verba infra dabimus in probatione conclusionis.

(c) *Anathematis.*] Gelasius *in cap. consequens dist. 88.* suspensione multat clericos negotiationibus implicitos: quæ censura non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ, ut latè probant Theophilus *in discept. de relig. negotiat. §. 5. num. 88.* Gibalinus *de univers. negot. libro 1. articuli. 2. cap. 3.*

(d) *Firmas.* Id est, possessiones conductas, ut exponit Boëtius *hic,* & notavi *in cap. de locato,* sive ut Theophilus ubi suprà exponit, id est, ne sub annuo censu prædia rusticana, vel fodinas, aut salinas, aliudve similiter frugiferum conductant, quia redemptio rei frugiferæ Gallicè hodie firma dicitur: est etiam hæc vox Anglica; unde quia Episcopus Londoniensis ea usus fuit in consultatione, Pontifex per idem verbum responsum dedit. Consonat ipse Alexander relatus post Concil. Lateran. *p. 27. cap. 1. ubi Cantuar.*

Archiepiscopo, & ejus suffraganeis ita scribit: *Fraternitati vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus universis monachis vestra jurisdictionis inbibere curetis, ne villas, & Ecclesias ad firmam recipiant, vel receptas retinere præsumant. Quod si præsumpserint, eos Apostolica auctoritate vestri, sublatæ appellationis remedio faciatis à præsumptione sua ecclesiasticâ distributione cessare.*

(e) *No laici Ecclesias.*] Immo laici decimæ locari possunt, sicut & alia ecclesiastica prædia, *cap. 2. de locato.* Sed respondendum est, aliud esse locare fructuum, seu proventuum Ecclesiasticorum perceptionem; aliud verò locare jus ipsum decimarum, vel ipsas Ecclesias: illud permittitur, ut Ecclesiis utile, & honestum, ne clerici nimium rebus externis, & merè temporalibus involvantur; hoc autem prohibetur, ne laicorum dispositioni, gubernationique subiciantur Ecclesiæ, juraque merè spiritualia; cum absurdum esset pro annua pensione Ecclesiam, ipsiusque jura diviti laico committi; cum etiam clericis prohibeatur sub annuo pretio Ecclesias conducere *in capite quoniam, ne Prælati vicis suas.*

COMMENTARIUM.

3.
Conclusio
eradicatur
& probatur.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: *Non licet clericis, vel monachis lucrum causa negotiari, vel possessiones conducere.* Probantur textus in cap. non licet, 4.6. dist. cap. 1. 2. & 3. fere per tot. 88. dist. can. 80. 81. & 82. Apost. cap. 10. 14. quest. 2. cap. 3. 14. 9. 4. cap. observandum 15. quest. 2. cap. placuit 3. 21. 9. 3. Concil. Illiber. can. 19. Hipponense can. 17. ibi: *Episcopus, Presbyter, aut Diaconus non sint conductores.* Nicæn. 2. can. 10. *Non licet clericis curas seculares suscipere, ne qui sint à canonibus prohibiti hoc facere.* Arelat. 2. can. 14. *Si quis clericus pecuniam dederit ad usuram, aut conductor alienare voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negotiationis exercuerit, depositus à Clero à communione habeatur alienus.* Emeritense can. 11. Cabilon. 2. sub Carolo can. 11. *Ne presbyteri, nec diaconi, nec monachi villicii fiant.* Rhemense can. 30. *Nemo sacerdotum vel monachorum negotiis illicitis se implicent.* Parisiense lib. 1. cap. 29. *Meldense can. 49. cap. pervenit, 86. dist. Concil. Carthage. 1. can. 9. ibi: Non liceat laicis clericos nostros eligere apothecarios, vel ratiocinatores.* Gratius Episcopus dixit, &c. *Si injurià constitutiones Imperatoris clericos inquietandos putaverint, si defensio ecclesiastica nos non deridet, pudor publicus vindicabitur.* Forojul. cap. 6. *Placuit ut ad eas prorsus mandatas dignitates, quas seculares viri, vel Principes terre exercere solent, in venerationibus scilicet, vel in canticis secularibus, aut in resoluta, & immoderata laetitia, lyris, & tibis, & his similibus lusuibus, nullus sub ecclesiastico canone constitutus ob inanis latitæ fluxum audeat fasces superbia tumidus quandoque presumendo abuti, nisi forte se hymnis, & spiritualibus canticis delectantur, de sacris videlicet scripturarum voluminibus digne, compositæ, honesteque compositis utatur.* Ab his igitur non solum non inhibemus abstinere, verum etiam committentes licentia concedimus votum. Agathense can. 69. Tarracon. can. 2. & 3. Aurel. 3. can. 26. Carthage. 1. can. 6. 8. & 9. Aquisgran. can. 93. Vvormat. can. 67. & 69. Chalcedon. can. 3. Cabilon. 2. can. 44. Trosleian. can. 3. Colon. 3. celebratum sub Hermanno postea lapsio p. 2. cap. 31. ibi: *Quare multa providentiâ olim vetitum est, ne clerici, vel monachi mercatores (taceamus fameratores) sint lucricausa.* Treverense anno 1549. sub Joanne Archiep. tit. de Religiosis, ibi: *Statuimus, immo antiquorum PP. canones renovando mandamus, quod nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio suo exire nefandissimo ausu, aut secularibus negotiis se immiscere presumat.* S. Dionysius cap. 6. hierarch. ait: *Multa, qua secularibus permittuntur, vetari Religiosis, seu monachis, ut sunt nuptiæ, in bello, aut negotiatione versari, & in aliis esse, ob qua laicus non condemnatur.* Et can. 16. Codicis Eccles. Afric. can. 18. & 185. Eccles. univers. S. Cyprianus lib. 1. epist. 9. aliis 66. ubi Pamel. S. Ambrosius lib. 2. de officiis, cap. 21. S. Chrysostomus homil. 20. ex variis, in Mattheum, S. Epiphanius heresi ultim. S. Augustinus psalmo 70. Sancti Gregorius homil. 17. in Evang. P. Blesensis epist. 17. P. Cluniac. lib. 1. cap. 20. Theod. Studita sermon. 9. Novel. Valentini. de Episcop. judic. Alia juris testimonia congestit Antonius Augustinus in epist. libro 6. titul. 50. & lib. 7. titul. 25. & lib. 8. tit. 39. & lib. 35. tit. 2. Illustrant ultra congestos à Barbofa hic, & Garanna in cap. hoc tit. Petrus D.D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

Gregor. lib. 2. partit. tit. 9. cap. 8. litera E. & lib. 3. tit. 18. cap. 5. lit. M. & lib. 4. tit. 8. cap. 10. & de repub. lib. 4. cap. 6. num. 16. Barbofa lib. 1. juris eccles. cap. 40. à num. 83. & de offic. Parroch. cap. 6. num. 37. Boëtius Epon. hic, D. Joannes de Larrea alleg. 86. Renatus à Valle, seu verius credo, Theophilus in discept. de relig. negotiat. 513. Bassamon in can. 3. Synodi Chalced. Ambian. ad Tertul. de idololatr. c. 11. obs. 2. Corjolanus in can. 7. Apost. Cujacius in l. 3. C. locati, & in l. 3. C. de commerciis, Cresolius lib. 3. mystag. a. 5. & 37. & lib. 4. cap. 14. Frances in pastor. regul. p. 2. cap. 16. Gibalinus de univers. negot. lib. 1. cap. 2. artic. 3. Vighel. in method. juris can. fol. 259. Solozanus lib. 4. polit. cap. 18. Diana part. 11. tract. 1. resol. 10. & tract. 6. resol. 41. Rever. P. Fr. Joannes Martinez in discurs. polit. Gothofr. in l. 12. C. Theodof. de lustrati collar.

Sed pro dubitandi ratione in presentem assertionem ita infurgo: Sacris canonibus non solum negotiatio clericis prohibita non est, verum & sæpe sæpius præscripta, ut in Concil. Carthag. 4. can. 52. relato Gratiano in capite clericus, 91. dist. ibi: *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificioso vultum querat.* Et in cap. clericus 1. quest. 4. cap. nunquam, de consecr. dist. 5. l. 2. C. de SS. Eccles. ibi: *Vel mercatura, aliis congestis à Mornacio in l. 2. C. de Episcop. & Cleric. Ant. August. in epist. jur. lib. 8. titul. 21. Roberto lib. 2. rer. judic. cap. 2. Garzo ad Casilian. lib. 2. instit. cap. 3. Narbona in horograph. num. 154. Cellotio lib. 5. de hierarch. cap. 5. §. 6. & merito, ne in calumniam incidant, quam olim Gentiles Christianis imponebant, eos infructuosos compellendo, quos refellit Tertul. ibi: *Sed alio quoque injuriarum titulo posulamur, & infructuosos in negotiis dicimur. Quo pacto homines vobiscum degentes, ejusdem vultus, habitus, instructus ejusdem ad vitam necessitatis? Nec enim Brachmana, aut Indorum Gymnosophiste sumus, siveicole, & exules vite.* Meminimus gratiam debere nos Deo Domino Creatori: nullum fructum operum ejus repudiamus: planè temperamus, ne ultra modum, aut perperam utamur: itaque non sine foro, non sine macello, non sine balneis, tabernis, officinis, stabulis, vundinis vestris, ceterisque commerciis cohabitamus hoc seculum: navigamus & nos vobiscum, & vobiscum militamus, & rusticamur, & mercamur. Proinde miscemus artes, operas nostras publicamus usui vestro. Quomodo infructuosos videamur negotiis vestris, cum quibus, & de quibus vivimus? non scio. Igitur non rectè in presenti prohibetur clericis, & monachis negotiatio. Augetur hæc dubitandi ratio ex eo, nam mercatura, in qua datur præcipua negotiatio, non est ali-quid ex objecto, illi sæve necessariò adjunctis, malum; immò res est conservationi generis humani commoda, & necessaria ad vitam agendam. Molina de justitia tract. 2. disputat. 339. Abulensis in cap. 25. Matthei, quest. 123. Igitur non debet prohiberi clericis, & religiosis, immò potius permitti; quippe illi magis sincerè, & absque adscititiis maculis illam exercebunt, & absque ullo status dedecore; ut faciunt nobiles, quorum nobilitati non officit mercaturæ exercitium, ut probant Stracca de mercatura, part. 2. num. 17. Adam Contzen. libro 1. polit. cap. 9. Tiraq. de nobilit. cap. 33. Accedit nam sanctioribus Ecclesiæ sæculis monachos opificia sua distraxisse pretio legimus; sic enim monacho,*

4.
Impugnatur
tradita
assertio.

monachos Abbatis Aphronii exercuisse omnes artes, & ex opificiis venditis victum parasse, quod verò supererat, per mulierum monasteria, & carceres distribuisse scribit Palladius in *Lansica cap. 39.* De Palemone monacho idem legitur in Pachomii rebus gestis. Arehebius triplicato sibi penso operis manuum, per annum dissolvit debitum centum solidorum, quod mater contraxerat, scribit Cassianus *lib. 5. instit. cap. 38.* Unde Sanctus Basilius *regul. fusior. 37. & 42.* laborem in artificiiis vendibilibus positum, ut suppetat monacho unde tribuat necessitatem patienti, mirè commendat. Item S. Augustinus *libro de opere monach. cap. 22. & 250.* valde probat, ut qui aliquando in saeculo opifices fuerint, admittantur in monasterium, ad calurosa opera exercenda; nec est cur timeatur in clericis, ac religiosis negotiis implicatis effusio spiritus, aut evagatio mentis; nam S. Chrysostomus *homil. 35. in Genesim*, monachos hortatur ad collectionem animi in quantavis multitudine negotiorum, & ut doceat id non modò esse possibile, sed non multum operosum, adducit exemplum Eunuchi, qui erat super omnes gazas Reginae Aethiopiæ; & tamen etiam in itinere sacris studiis, & divinæ lectioni vacabat; & Hugo de Folieto *lib. 4. de claustro anima, cap. 36.* ajebat: Qui corporaliter popularibus turmis premitur, & tamen nullos curatur saecularium tumultus sustinet, in corde non patitur, in urbe non est. Pulchrè S. Bernard. *serm. 40. in Cantica: Sola*, inquit, *indicitur tibi mentis, & spiritus solitudo; solus es, si non communia cogites, si non affectes presentia, si despicias quod multi suscipiunt, si fastidias quod omnes desiderant, si jurgia devites, si damna non sentias, si non recorderis injuriarum: alioquin nec si solus corpore es, solus es: videsne posse esse re, & solum cum inter multos, & inter multos cum solus es? Solus es in quantacunque hominum verseris frequentia.* Alia exempla profertur Roussel. *lib. 4. c. 3. num. 41.*

5.
Traditur
ratio de
demi.

Quà dubitandi ratione noa obstante defendenda est præfens assertio, quæ non levibus firmatur rationibus. Prima, & præcipua sæpe sæpius repetita, legitur in hoc titulo, videlicet, quia nemo Deo militans, implicat se negotiis saecularibus, juxta Apostolum 2. ad Timoth. cap. 2. quem etiam locum in clericis negotiatores expendunt Gelasius in *epist. ad Episcop. Lucania*, D. August. *lib. 19. de de verb. Domini*, PP. Concilii Carthag. 3. *can. 15.* Forojul. sub Hadriano I. *can. 5.* Ut autem liqueat, quâ ratione Apostolus feriat clericos negotiatores, expendendum est, quomodo discipulum alloquatur, nempe jubens, ut meminerit se esse Christi militem. Porro nemo ex iis, qui militiæ nomen dederunt, possunt se negotiis saecularibus immiscere nec prædia conducere, *l. tribuni 11. l. nemo 13. C. de re milit. lib. 12. l. si ignorans, l. ultim. C. locati, l. 1. C. de Prepos. agent. l. 5. C. de agentib. in rebus, l. 8. §. 5. ff. qui satisf. Harmenop. lib. 1. promptuarii, tit. 16. §. 3. Synopsis Basilic. lib. 20. tit. 1. l. 2. tit. 8. l. 2. tit. 12. part. 3. l. unie. C. negotiatores ne militent; ubi Raguellius, & Linglois, *l. 5. & 8. C. de condic. ob. rerp. causam, novel. Justin. 126.* Vegetius *lib. 2. de re milit. cap. 19.* Rationem reddunt Theodosius, & Valent. in *novel. de offic. & mun. Prefecti* ibi: *Indigna, & pudenda armato homini negotiatio; mercimonia verò exercere, atque erga steris adharere, longè à militia dignitate**

alienum. Et *l. sa. cohortalis, in fine, C. de cohort. lib. 12.* nisi speciali licentiâ à Principe impetratâ *l. 3. C. in quibus causis milit. l. 3. C. Theod. de immunit. concess.* Præesse etiam publicæ officinæ vile, & abjectum semper est habitum, *l. accept. nult. C. de incestis nupt. l. 1. in princip. de nupt. l. ber. & ex diverso mercatoribus militia interdicitur, l. unie. C. negotiatores ne militent.* Unde dum plures res absurdas suis sæculi recentis Sidonius *lib. 1. epist. 8.* ait: *Negotiatorum militum, milites negotiantur, student pile sena, olea, pice, etc.* Illustrant Fornerius *lib. 2. selecti. cap. 3.* Accacius *lib. 2. de privul. milit. privul. 2. & 16.* Ayala de *jure belli lib. 3. cap. 4.* Pancirola *lib. 2. var. cap. 206.* Hunnius in *Encyclop. tract. 3. tit. 5. cap. 2.* Cujac. & Rither. *ad novell. 116.* Revard. *libro 1. conject. cap. 13.* Solorzanus *tom. 2. lib. 3. cap. ad. num. 39.* Gibalinus *tom. 1. de univers. negot. libro 1. artic. 2. cap. 1.* Observandi tamen sunt in hac parte textus in *l. final. C. de jurisdic. l. 9. §. 1. ff. de re milit. l. final. C. de fabric. lib. 12. l. 2. C. de fund. limitroph. l. unie. C. in quibus causis milites, ubi Vultejus, l. 8. §. 1. ff. qui satisf. l. qui officii 62. ff. de contrab. emptio. l. propter 29. §. 1. de excus. tut.* Si ergo ita negotiatio militibus armata militia prohibetur, quânto magis militibus militia coelestis, hoc est clericis, prohiberi debet, ut ajebat D. Ambrosius *lib. 1. de offic. cap. 36.* ibi: *Si is, qui Imperatori militis à susceptionibus litium, actum negotiorum forensium, venditione mercium prohibetur humanis legibus, quânto magis, qui fidei exercet militiam ab omni usu negotiorum abstineret.* Secunda ratio provenit ex eo, quia clericis, & religiosi ratione propriæ professionis obstringuntur ad conversationem cum Deo, & cultum ei studiosè, ac perfectè deferendum; quæ vitæ ratio vix, ac ne vix quidem coherere potest cum negotiatione, quia mens in partes infinitas distrahitur, & mergitur in desideriorum inutilium, & curarum profundum; idcirco enim, ut rectè notavit Sotus *lib. 6. de justitia, q. 2. art. 2.* negotiatio generale nomen sibi fecit proprium, dictaque est à negatione otii omnibus actibus communi, quia antonomastice, & eminenti quodam modo otium negat, usque eò, ut ni caveatur, suffocet, & opprimat animum, & distrahat à conversatione cum Deo, & ministerio in ejus Ecclesia exhibendo, ut eleganter expressit D. Cyprianus *epist. 66.* ibi: *Scriptum est enim: Nemo militans Deo obligat se molestiis saecularibus, ut possit placere ei, cui se probavit.* Quod cum de omnibus dictum sit, quânto magis molestiis, & laqueis saecularibus obligari non debent, qui divinis rebus, & spiritualibus occupati, ab Ecclesia recedere, & ad terrenos & saeculares acrius vacare non possunt. Faciunt variæ auctoritates congestæ per Jacobum Simancas *lib. 2. de repub. c. 10. & 11.* Rectè ergo in præfenti, & tot canonibus supra relatis prohibitum est clericis, & religiosi turpis lucri causa negotiari, ne à proprio ministerio distrahantur; & cum viri Deo mancipati sint, ne negotiis saecularibus se immisceant, quod valde Dominus abhorret, ut agnovit Propheta Rex, dum *psal. 70.* ait: *Quia non cognovi negotiationem, introibo in potentias Domini.* Ita cum locum legunt vetus psalterium, Hieronymus, Augustinus, Arnobius, Cassiodorus ibi, nec non Gelasius *epistol. ad Episcop. Lucania*, D. Ambrosius *lib. 3. offic. c. 6.* alia de illi in *can. 19. Concilii Illiber.*

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, diffinitio pro, per

randi ratio, pro cuius solutione, & totius negotiationis, quæ clericis, & religiosis prohibetur, aut permittitur, cognitione, sciendum est, quis sit negotiator, quidque negotiatio? Et Auctor imperfecti operis in Matthæum hom. 38. ad illud Ementes, & vendentes, ait: Ergo ostende nobis quis negotiator; omnes enim homines videntur negotiatores: ecce qui arat, comparat boves, ut spicas vendat; & qui operatur lignum, comparat lignum, ut utensilia vendat; & linteonarius comparat linteamina, ut vendat; & scenerator mutuat pecuniam, ut tollat usuras. Et quomodo antiqui Judæi, & Apostoli artificia laudaverunt, quia magis sunt sine peccato: sicut & Paulus fuit sutor tabernaculorum, & ipse mandat dicens: Curent & nostri bonis operibus præesse. Et Apostoli quidem, sicut legimus, piscatores fuerunt. Cui difficultati ita respondet idem auctor: *Ostendam qui non est negotiator, ut qui secundum istam regulam non fuerit, intelligas omnes negotiatores esse: id est quicumque rem comparat, non ut ipsam integram, & immutatam vendat, sed ut opus faciat ex ea; ille non est negotiator, quia qui materiam operandi sic comparat, unde faciat opus, ille non rem ipsam vendit, sed magis artificium suum: id est qui rem vendit, cuius estimatio non est in ea ipsa re, sed in artificio operis, illa non est mercatio.* Alias negotiationis formas tradit Medina de reſtit. quæst. 31. Ex quibus omnibus triplex negotiatio considerari potest. Prima simplex, juxta quam emuntur necessaria, aut venduntur superflua, quæ latissime negotiatio dicitur: secunda lucrativa, strictè accepta, quæ res non mutata, nec in aliam formam redacta venditur, quæ est præcipue negotiatio: tertia etiam lucrativa, quæ res empta in eum finem mutatur in aliam formam, vel statum meliorem, & per se, aut per alium venditur carius ad questum faciendum, quæ est in medio quodam modo usurpata negotiatio, pressior quam prima, & laxior quam secunda. Juxta has negotiationis species exponenda est præfens difficultas: & prima negotiatio simplex, seu latissime accepta, non prohibetur clericis, vel monachis, quia mercari per se, aut vendere sua superflua, non distrahunt animum, aut impedit propria munia obire: nec superflua vendere strictè accipimus pro fructibus, quæ superflua ex collectis in propriis fundis, verum etiam quæ jam in usum suum, absque animo, & studio revendendi comparaverint; possunt enim clerici ea vendere, si agnoscat eorum inutilitatem, & quidem non eodem pretio quo emerunt, verum & carius. Ita Abulenſis in cap. 15. Matthæi, quæst. 224. Sæ in summa, verbo Clericus, num. 20. Rebellus 2. p. de justit. quæst. ultim. num. 2. Molina de justit. disput. 342. conclus. 2. Gutierrez de gabel. quæst. 93. num. 16. qui id etiam admittit quando clerici, aut religiosi sibi necessaria emunt absque animo revendendi, sed postea occasio se offert revendendi carius; quia ea non est propriè negotiatio, ut docet Diana p. 1. tract. 1. resol. 72. & probatur ex cap. canonum 14. quæst. 4. nec his casibus debent clerici aut religion ullam gabelam solvere, l. 13. C. Theodos. de lustrali collatione, ibi: *Singuli quique, si per eos vernacula quæque vendantur, functione auraria non reneantur, si verò emendi, vendendique compendii ultro, utroque qualis familiaris rei amplius cumuletur, etsi militares sint, memorata præstationi metantur.* Et l. 36. C. Theodos. de Episcop. & clericis ibi: *D. D. Gonkal. in Decretal. Tom. III. Pars II.*

Quicumque catholica religionis clerici intra eum modum, unde vitius emendi, vendendique usum lege præfinitum exercent, ab auraria pensione habeantur immunes; ab his quoque, quos à publico laboris actu, & gradu clericatus, & (quod non minus est,) sanctior via defendit, præcipimus temperari. Nec enim ullum eorum, qui excepti legibus probabuntur, subjacere patiemur injuria. Dat. prid. id. Jul. Aed. Post. Conf. Sicilicis, & Aureliani VV. CC.

Secunda negotiationis species, cum res videlicet emuntur animo revendendi, nullatenus formamutatâ, abhorret à statu clericali, seu religione, quia hæc est propriè negotiatio turpis lucri gratiâ facta, quæ tot canonibus supra relatis prohibetur, ut agnoscent Doctores supra citati, cum per eam inducatur animi distractio, & clerici implicentur negotiis secularibus. Nec interest, quod per se eam exercent, an per alium, si ille tertius, per quem negotiatio exercetur, non sit nisi administrator, nec habeat rationem concausæ principalis, ut docent Straccha de mercatura 1. p. num. 26. secus verò si habeat rationem causæ principalis, veluti si campiori dederit clericus pecuniam, ut societatem ineant mercatore conferente totam operam, clerico autem pecuniam abhibente, ut contra Molinam & Gutierrezem resolvit Theophil. Raynaud. in discept. de relig. negotiat. fol. 124. Circa tertiam speciem, cum mercibus mutatis negotiatio contingit, distinguendum est inter eam negotiationem, quæ repugnat statui clericali, & eam quæ clericos, seu religiosos dedecet. Ad primam spectat tabernas habere, ubi vinum, seu cibos sã operâ mutatos vendant. Clement. 1. de vita & honest. cleric. can. 9. Synod. 6. vel si macellaris, seu laniis carnes vendant ex animalibus in hunc finem saginatis, & postea jugulatis. Ipsa autem animalia in propriis pascuis, nutrita, quæ superflua sunt, rectè à clericis, vel religiosis venduntur, quia ea negotiatio illis non prohibetur. Medina de reſtit. quæst. 30. Saras de emption. & vendit. disp. 2. num. 9. Molina tract. 2. de justitia, disput. 392. Gutierrez de gabel. quæst. 93. n. 51. non autem possunt prædia locare, ut fructus inde perceptos vendant, ut probat Diana part. 11. tract. 6. resol. 10. ubi agit de clerico uvas emente, & vinum vendente: & eadem part. tract. 6. resol. 41. resolvit posse religiosos suis sumptibus, seu monasterii, libros à se compositos typis dare, & postea in diversas regiones vendere, absque eo quod dicantur negotiatores. Circa officia verò propriè manus clericorum, seu religiosorum, dicendum est justè venalia exponi, cum illa honesta negotiatio sit, & potiùs in propriam alimoniam, aut saltem, ut ortum vitetur, exercetur; ut probavi supra in cap. 1. Retinenda tamen est pietatis, & prudentiæ justissima distinctio, quam S. Basilus cap. 6. const. monast. his verbis adhibet. Cæterum in his se operibus exercere monachus debet, quæ ordinis ipsius decori convenient, cujusmodi videlicet ea sunt omnia, à quibus cauponariæ artis, & imposturæ omnis absit suspicio; quæque nulla longioris animi distractiones, aut improbi quæsus sequantur; sintque ejusmodi, ut manentibus intra tectum magna ex parte à nobis confici possint, ne operum laboribus contentiùs, quam par sit, consecrandis, animi in virtutis commentatione nervos, industriamque elidamus, in quo illud spectandum est, ut opus absolvatur,

& à quietetantum non discedatur: distinctius ergo negotiationis distinctionem facile exponatur quæ adduxi pro dubitandi ratione.

C A P U T VII.

Idem (a) *Lundon. Episcopo.*

Relatum est auribus nostris, quod (b) monachi N. (c) seculariter vivunt, & alios exemplo corrumpunt. Inde est, quod auctoritate Apostolica tibi (d) indulgemus, ut eos ad observationem monasticæ regulæ (e) appellatione remota compellas: & si tibi resisterint ausu temerario, eis (f) ejectis, fratres Cisterc. Ordinis in præscriptum monasterium inducas, ut (g) labores impiorum iusti edant, & illi tunc de rubore confusi, ad sui Ordinis observantiã revertantur.

N O T Æ.

1. (a) *Lundon.*] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 7.* & post Concilium Later. p. 27. cap. 3. ex quibus textum hunc transcribo, ut agnoscat Raymundum partim plenius; partim significantius; prout universali legislatione oportebat; textum transcripsisse, dum omisit verba illa *Cisterciensis Ordinis*; & addidit clausulam illam, *si non potest præscriptum monasterium in suo Ordine reformari*, ut notavit Boëtius Epon. *hic.* Alia pars extat in cap. 3. de cleric. excom.
2. (b) *Monachi N.*] Nomen monasterii à compilatoribus omisissum fuit, adjectã tantum literã N. licet male in dict. cap. 3. partit 27. exprimat *Natum*; & fortè omisissum fuit monasterii nomen; ne illud hoc authentico testimonio notaretur in perpetuum; & etiam quia cum hoc Alexandri responsum pro lege universali observandum esset; non erat conveniens, aut necessarium exprimere nomen ipsius monasterii.
- (c) *Seculariter vivunt.*] Negotiis secularibus impliciti; unde textus hic fuit compilatus *sub hoc tit.*
- (d) *Indulgemus.*] Quia monasterium hoc rat exemplum à lege dicecesana; & jurisdictione

Episcopi: unde nisi virtute delegationis non poterat Episcopus Londinensis illud vitare, monachosque corrigere, juxta tradita in cap. 1. cec. cap. grave, de offe. Ordin.

(e) *Appellatione remota.*] Quia à correctione non admittitur appellatio, cap. 2. cap. reprehensibilis, de appel.

(f) *Ejectis.*] Non intelligas monachos hos fuisse quidem ejectos è monasterio illo, non autem ab Ordine, motus ex eo, quod Alexander id se jubere dicit, ut illi rubore suffusi ad sui Ordinis observantiam convertantur; nam si ejicerentur ab Ordine, mandaret Pontifex, ut in alia monasteria detruderentur: quod verò conversionem ipsorum intendat, id etiam fit in ista projectione; cum enim ita ejecti semper monachi remaneant, optandum est, ut hac penã ad officium suum revocentur, & ita proprium monasterium recuperent. Docuit Gibalinus de clausur. regul. disquis. 2. capite 4. §. 8. numero final. De penã hac ejectionis ob incorrigibilitatem egi in capite final. derogatur.

(g) *Ut labores impiorum.*] Respexit Pontifex ad illud psalmi 10. *Iusti intulerunt spolia impiorum*, ubi agitur de Aegyptiis mari rubro submersis, & eorum spoliis Israelitico populo datis. Facit textus in cap. quicumque, 23. quis. 7.

C A P U T VIII.

Innocent. III. Episcopo (a) *Esculano.*

Sicut te accepimus referente, cum ven. f. n. (b) Episcopus Hostien. olim per tuam transiens civitatem, tibi dederit in mandatis, ut Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, quos ibidem invenit passim tabellionatus officium exercentes, excommunicationis vinculo innodares, & eos qui ab illis publica reciperent instrumenta: tu licet id feceris, ex mandato tamen Episcopi dicti dissimulasti postmodum de Subdiaconis, donec qualiter contra ipsos, & alios in sacris Ordinibus constitutos deberes procedere, Sedem duceres Apostolicam consulendam. Quocirca fraternitati tuæ per A. f. m. quatenus clericis in sacris ordinis constitutis tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractionem ap. postp. interdicas. Datum Later. VI. Kalend. Decemb. Pont. N. anno XIV.

N O T Æ.

1. (a) *Esculano.*] Ita etiam legitur in quarta collectione, *sub hoc tit. cap. 1.* & in epistolis

editis à Bosqueto lib. 2. registr. 14. epistol. 129. ex quo tetum hunc restituro. Esculum, seu Esculum, perantiqua; ac nobilis Italice civitas est, in Piceno supra fluvium Troentum: ejus meminerunt